PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · HISTORIA · KLASA 6

Dział 4. Wojny XVII wieku

Wojny ze Szwecją, Rosją i Turcją, potop szwedzki, obrona Jasnej Góry, odsiecz wiedeńska, kultura baroku. Sześć kart pracy: karta z najważniejszymi wiadomościami i przykładami, trzy karty ćwiczeń (w tym praca ze źródłem), dwa równoległe sprawdziany (grupy A i B) oraz pełny klucz odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Wojny XVII wieku** Wojny ze Szwecją, Rosją i Turcją, potop szwedzki, obrona Jasnej Góry, odsiecz wiedeńska, kultura baroku	7 zad. 29 pkt
2	**Wojny XVII wieku – ćwiczenia** Wojny i ich bohaterowie, sztuka baroku	5 zad. 18 pkt
3	**Wojny XVII wieku – utrwalenie** Skutki wojen, symbole, chronologia	5 zad. 15 pkt
4	**Pracuję ze źródłem – list króla** List Sobieskiego, mapa bitew, relacja husarza	4 zad. 17 pkt
5	**Sprawdzian: wojny XVII wieku – grupa A** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt
6	**Sprawdzian: wojny XVII wieku – grupa B** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny dla klasy 6 szkoły podstawowej (rok szkolny 2026/2027). Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Wojny XVII wieku

Wojny ze Szwecją, Rosją i Turcją, potop szwedzki, obrona Jasnej Góry, odsiecz wiedeńska, kultura baroku

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 29 pkt

Przypomnij sobie

- XVII wiek to stulecie niemal nieustannych wojen: ze **Szwecją**, **Rosją**, **Turcją** oraz z powstaniem **Kozaków** na Ukrainie (1648).
- **Przyczyny wojen**: ze **Szwecją** – spór Wazów o tron szwedzki i rywalizacja o Inflanty i panowanie nad Bałtykiem; z **Rosją** – walka o ziemie ruskie (m.in. Smoleńsk) i wpływy na wschodzie; z **Turcją** – spory o Mołdawię i Ukrainę oraz najazdy Tatarów, sojuszników Turcji.
- **Powstanie Bohdana Chmielnickiego** (od 1648): Kozacy zaporoscy buntowali się, bo państwo ograniczało ich liczbę i przywileje, a chłopi ruscy – przeciw uciskowi magnatów; różnica wyznań (prawosławie) zaostrzała konflikt. Kozacy chcieli mieć własne, niezależne od magnatów państwo kozackie. W **1654 roku** Chmielnicki poddał się carowi (ugoda perejasławska) i wybuchła wojna z Rosją. Na mocy rozejmu w **Andruszowie (1667)** Rzeczpospolita utraciła na rzecz Rosji Smoleńszczyznę i ziemie na wschód od Dniepru, a także Kijów (miał wrócić po dwóch latach, ale Rosja go zatrzymała).
- **Potop szwedzki** (1655–1660): wojska króla Szwecji **Karola X Gustawa** zajęły niemal całą Rzeczpospolitą, grabiąc miasta, zamki i dzieła sztuki.
- Wielkie zwycięstwa XVII wieku: **Kircholm** (1605, nad Szwedami), **Kłuszyn** (1610, nad Moskwą), **Beresteczko** (1651, nad Kozakami i Tatarami), **Chocim** (1673, nad Turkami), **Wiedeń** (1683).
- Symbolem oporu stała się **obrona Jasnej Góry** w Częstochowie (1655). Obroną kierował przeor **Augustyn Kordecki**. Po niej opór wzrósł, a hetman **Stefan Czarniecki** nękał Szwedów wojną szarpaną (szybkie napady zamiast wielkich bitew) i ścigał ich aż do Danii (1658). Szwedów wyparto, a wojnę zakończył pokój w Oliwie (1660).
- **1683 – odsiecz wiedeńska**. **Jan III Sobieski** na czele wojsk polskich i sprzymierzonych rozbił armię turecką pod Wiedniem. Sławę przyniosła szarża **husarii**.
- **Husaria** – ciężka jazda z charakterystycznymi skrzydłami, przez ponad sto lat jedna z najskuteczniejszych formacji jazdy w Europie (Kircholm 1605, Kłuszyn 1610, Wiedeń 1683).
- Wojny toczono także z **Moskwą**: w **1610 roku** hetman Stanisław Żółkiewski pokonał wojska rosyjskie pod **Kłuszynem**, a Polacy zajęli na krótko Moskwę.
- W XVII wieku w sztuce panował **barok**: bogate zdobienia, złocenia, ruch i kontrasty światła. Przykłady w Polsce: kościół św. Piotra i Pawła w Krakowie, pałac w Wilanowie – rezydencja Jana III Sobieskiego, klasztor na Jasnej Górze. Barokowe kościoły z bogatymi ołtarzami są w wielu miastach – poszukaj ich w swojej okolicy.
- Wojny wyniszczyły kraj: zniszczone miasta i wsie, mniej ludzi, mniej pieniędzy w skarbie. To osłabienie sprzyjało późniejszym rozbiorom.

Podgląd • Pierwsza Ławka

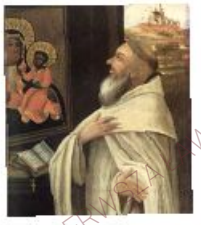
Wiek wojen

Jan III Sobieski – zwycięzca spod Wiednia
Daniel Schultz, 1673

husaria – ciężka jazda
Philips Wouwerman, przed 1682

przeor Kordecki – obrona Jasnej Góry
portret, po 1655

Wilanów – barokowa rezydencja króla
fotochrom, ok. 1890–1905

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Dlaczego wojny XVII wieku nazywa się początkiem upadku Rzeczypospolitej?
Bo zniszczyły gospodarkę i zmniejszyły liczbę ludności, a państwo nie zdołało odbudować silnej armii i skarbu.

Przykład 2. Co oznacza nazwa „potop”?
Wojska szwedzkie zalały kraj jak powódź – zajęły w krótkim czasie prawie całą Rzeczpospolitą.

Przykład 3. Dlaczego odsiecz wiedeńska była ważna dla Europy?
Zatrzymała ekspansję imperium osmańskiego w Europie Środkowej i przyniosła Rzeczypospolitej ogromny prestiż.

Zadania

1 **Uzupełnij oś czasu.** ___ / 4 pkt

Wiek wojen

1. 1648 – _____
2. 1655 – _____
3. 1660 – _____
4. 1683 – _____

2 **Połącz wydarzenie z jego znaczeniem.** ___ / 4 pkt

1. obrona Jasnej Góry	a) najazd, w którym Szwedzi zajęli niemal cały kraj
2. potop szwedzki	b) wydarzenie, które wzmocniło opór Polaków
3. odsiecz wiedeńska	c) ciężka jazda decydująca o zwycięstwach
4. husaria	d) zwycięstwo nad Turkami w 1683 roku

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

Podgląd • Pierwsza Ławka

Wojny XVII wieku – ćwiczenia

Wojny i ich bohaterowie, sztuka baroku

KARTA 2/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 18 pkt

Pamiętaj: jeśli czegoś nie pamiętasz, wróć do ramki „Przypomnij sobie" na karcie 1.

fotochrom, ok. 1890–1905

1 Połącz wydarzenie z przeciwnikiem Rzeczypospolitej. ___ / 4 pkt

1. bitwa pod Kłuszynem (1610)	a) Kozacy
2. potop (1655–1660)	b) Szwecja
3. powstanie Chmielnickiego (1648)	c) Turcja
4. odsiecz wiedeńska (1683)	d) Rosja (państwo moskiewskie)

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

2 Połącz postać z wydarzeniem. ___ / 4 pkt

1. Stefan Czarniecki	a) przywódca powstania kozackiego
2. Augustyn Kordecki	b) zakonnik dowodzący obrońcami klasztoru częstochowskiego w 1655 roku
3. Jan III Sobieski	c) dowódca odsieczy wiedeńskiej
4. Bohdan Chmielnicki	d) hetman walczący ze Szwedami metodą wojny szarpanej

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Uzupełnij. ___ / 3 pkt

1. Najazd szwedzki w latach 1655–1660 nazywamy _____.
2. Elitarna polska jazda to _____.
3. Klasztor na Jasnej Górze znajduje się w _____.

4 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. Pod Wiedniem wojska chrześcijańskie pokonały Turków.	P	F
2. Jasna Góra została zdobyta przez Szwedów.	P	F
3. Husaria słynęła z szarż z długimi kopiami.	P	F
4. Potop szwedzki przyniósł ogromne zniszczenia.	P	F

5 Podaj dwie cechy sztuki baroku i przykład barokowej budowli w Polsce (najlepiej z twojej okolicy). ___ / 3 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Sprawdzian: wojny XVII wieku – grupa A

KARTA 5/6

30 minut · 20 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 20 pkt

1 Uzupełnij. ___ / 3 pkt

1. Miasto, pod którym w 1683 roku Jan III Sobieski pokonał Turków: _____
2. Hetman, który zwyciężył pod Kłuszynem: _____
3. Król Szwecji, którego wojska najechały Rzeczpospolitą w 1655 roku: _____

2 Połącz pojęcie z wyjaśnieniem. ___ / 4 pkt

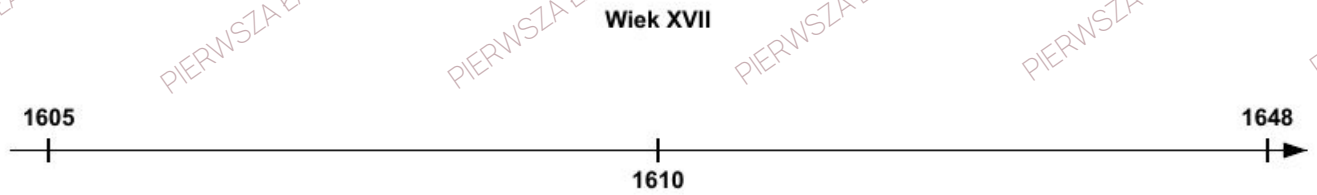
1. husaria	a) styl w sztuce XVII wieku pełen przepychu i ruchu
2. Kozacy zaporoscy	b) najazd szwedzki na Rzeczpospolitą za panowania Jana Kazimierza
3. potop	c) ciężka jazda polska
4. barok	d) wolni wojownicy znad Dniepru

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. W 1610 roku wojska polskie zajęły Moskwę.	P	F
2. Potop szwedzki zakończył się w 1683 roku.	P	F
3. Powstanie Chmielnickiego wybuchło na Ukrainie.	P	F
4. Pałac w Wilanowie jest przykładem stylu gotyckiego.	P	F

4 Przyporządkuj wydarzeniom daty zaznaczone na osi czasu. ___ / 3 pkt

1. wybuch powstania Chmielnickiego – _____
2. bitwa pod Kircholmem – _____
3. bitwa pod Kłuszynem – _____

5 Przeczytaj tekst i wykonaj zadania. ___ / 3 pkt

Grudzień 1655 na Jasnej Górze

Szwedzi ustawili działa pod murami klasztoru i ostrzeliwali go przez wiele dni. Obrońców było niewielu – około 250: zakonnicy, żołnierze i szlachta. Przeor Augustyn Kordecki odrzucał kolejne żądania kapitulacji. Po około czterdziestu dniach Szwedzi odstąpili. Wieść o tym szybko rozeszła się po kraju.

Tekst własny na podstawie opisów oblężenia Jasnej Góry

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Wojny XVII wieku – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 6

Podgląd pokazał 5 z 15 stron. Pełna wersja: 15 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Wojny XVII wieku – 7 zadań, 29 pkt
- Karta 2: Wojny XVII wieku – ćwiczenia – 5 zadań, 18 pkt
- Karta 3: Wojny XVII wieku – utrwalenie – 5 zadań, 15 pkt
- Karta 4: Pracuję ze źródłem – list króla – 4 zadania, 17 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: wojny XVII wieku – grupa A – 6 zadań, 20 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: wojny XVII wieku – grupa B – 6 zadań, 20 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje przykłady z wyjaśnieniem.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/historia-klasa-6-dzial-04-wojny-xvii-wieku-zestaw